

Nagy Tibor (bv. vezérőrnagy, a Büntetésvégrehajtás Országos parancsnoka) zárszava:

Tisztelt Tanácskozás!

Azt hiszem a tanácskozás jellege is olyan, hogy az elhangzottakra úgy-mond' válaszolni, vagy valamit összefoglalni meg lezárni nem szükséges. Szeretném kifejezni köszönetünket azokért a véleményekért, amit a mi nevelési koncepciónkkal kapcsolatban a felszólalók elmondottak. Azt tudom mondani, hogy minden érdemi elhangzott gondolatot figyelmesen mérlegelni fogunk, és amennyiben lehetséges – és előreviszi a mi nevelő munkánk fejlesztésének ügyét –, természetesen hasznosítani fogjuk. Ebből persze nem következik, hogy mindennel egyetértünk és mindent hasznosítani fogunk vagy tudunk. De a készség, hogy azokon gondolkodjunk és amit lehet, hasznosítsunk, az bennünk megvan, és erre fogunk törekedni.

Annak ellenére, hogy az a véleményem, hogy semmit lezárni meg összefoglalni nem kell, azért engedjék meg, hogy az itt elhangzott néhány dologhoz – és ezt nem is személyhez kötöm, hanem problémához – néhány reflexiót, kiegészítést fűzzek.

Én is szeretném megfogalmazni – de hát ez azt hiszem a bevezetőből is kiténik –, hogy elképzeléseink, törekvéseink meg a konkrét gyakorlat között időbelileg és ténybelileg is meglehetősen nagy a távolság. Nemhiába mondjuk, hogy ez a koncepció 10–15 évre szóló feladatokat jelent nekünk. Amiért én ehhez a gondolathoz kiegészítésként valamit hozzáfűzök, az azért van, mert nekem is az a meggyőződés, hogy ami az alapállást, törekvéseket, célkitűzéseket illeti – ne tessék nagyképszerűségnek vagy beképzeltségnek venni –, de ebben a vonatkozásban azt hiszem, állíthatom, hogy világszínvonalon vagyunk. Ami a konkrét feltételeinket illeti, abban a tekintetben a világlátnál rosszabb helyen vagyunk, és a környező szocialista országoktól is el vagyunk maradva.

Ami a munka színvonalát illeti, tele vagyunk gonddal meg bajjal, de egy meghatározott – azt hiszem, helyes – irányba törekszünk. Ha valamilyen mérleget lehetne készíteni, akkor ez lenne a reális mérleg. Ebből is következik: én teljes mértékben egyetértek azzal, hogy céljaink és a konkrét helyzet között meglehetősen nagy a távolság és évtized, vagy annál hosszabb idő kell arra, hogy az elképzelt és megjelölt irányba észerevehetően tovább tudjunk haladni. Az elítélt létszámhoz meg, hogy miért vannak ennyien a büntetésvégrehajtási intézetekben, ehhez is egy-két gondolatot hadd fűzzek hozzá. Ami az elítélt létszám meg a személyi állományunk létszámának az összehasonlítását illeti, ebben a vonatkozásban jóval a világszínvonal alatt vagyunk. Pillanatnyilag az a helyzet, hogy országos átlagban egy büntetésvégrehajtási dolgozóra öt és fél elítélt jut. Ez sokkal rosszabb a világlátnál

és a környező országok ilyen átlagánál is. Ebből a szempontból teljesen osztozom Vigh elvtárs nézetével, mert tényleg nem a legjobb, hogy ilyen sokan vannak bent. Én az alapgondolattal, hogy jónéhányan vagy sokan vannak bent szabadságvesztés-büntetést töltők, akiknek a visszavezetésére vagy megjavítására talán nem ez a legcélravezetőbb eszköz, teljesen egyetértek.

Egyetértek a konkrét munka tapasztalatai alapján. De ami az arányt illeti, azt én túlzásnak tartom. A harminc százalékos arány, azt hiszem, túlzás. Amit még ehhez a gondolathoz hozzáfűznék, az a következő: sajnálatos módon a bűnözés abban az irányban alakul, hogy egyre kevesebb mozgáslehetősége lesz a bíróságnak is, hogy a szabadságvesztés-büntetés helyett valami más büntetést, intézkedést alkalmazzon. Ismert tény, hogy az elmúlt esztendőben 8,4 %-kal növekedett az ismertté vált bűncselekmények száma, másrészt sajnálatos módon pont azok a bűncselekmények növekednek erőteljesen, amelyeket másként – most nem a törvényi előírás miatt, hanem a józan ész miatt – és másként, mint szabadságvesztéssel nem lehet hatékonyan fenyegetni. Itt az egyik felszólalásban elhangzott, hogy mintha növekedne az erőszakos bűncselekményeknek a száma. Hát elvtársaim, hadd mondjam meg, hogy a legkategorikusabban, a leghatározottabban növekszik. Mi ezt aztán tényleg le tudjuk mérni az ott lévő emberanyag alapján. Tehát én csak azt akarom hozzáfűzni, hogy a lényeggel, hogy vannak, akiknek nem ott lenne a helye, vagy talán a megjavításuknak előnyösebb feltételei lennének a büntetések, intézkedések másfajta formáival. Teljesen egyetértek. A szóbakerült arányt túlzásnak tartom, és ezen túl hadd mondja, hogy a bűnözés méretei annak a belső összetétele is sajnos abba az irányba hat, hogy nehéz lesz csökkenteni a bentlévőknek a számát.

Egy nagyon rövid megjegyzést ahhoz, hogy egyeseket a büntetés szigora tart vissza a bűnözéstől, meg a mi nevelési célkitűzéseink összhangban vannak-e ezzel vagy nem. Az a büntetésvégrehajtási őr, aki a körleten naponta szemben áll ezzel az elítélt állománnyal, – jó, biztos, hogy nem pedagógiai törekvésekkel vagy felkészültséggel megáldott ember –, de az aztán tényleg meg tudja ítélni, pláne azok esetében, akikkel ötödször találkozik ott bent, hogy van-e alapja annak a megállapításnak, amit itt én is elmondtam, hogy egyeseket csak a törvény szigora tart vissza a bűnözéstől.

A bevezetésből is meg a nevelési koncepcióból is világosan kiténik, hogy mi mindenkit nevelni, javítani akarunk, ez a kötelességünk. De az is igaz, hogy vannak olyanok, akiknél ez a törekvés, hogy úgymondjam, zátonyra fut, és akármit csinálunk, akárhogy törjük össze kezünket-lábunkat. Idetartozik az a kifejezés, hogy a törvény szigora, mert valamilyen módon a társadalmat védeni kell az ilyen elemektől. Ha lehet neveléssel, de ha nem megy, akkor jusson eszébe, hogy a törvénynek szigora van és ott köt ki, ahol jónéhány esztendő eltöltött már. Szerintem abszolút nincs ellentét ezen meg-

fogalmazás és a nevelési törekvéseink, célkitűzéseink között, legfeljebb a realitásokhoz igazodunk.

Fegyveres testület legyen-e a büntetésvégrehajtás vagy nem? Akikkel együtt dolgozom – és ahogy végignézek a termen, jónéhányan vannak ilyenek –, azok tudják, hogy én sem az egyenruhának, sem a fegyveres testületi felfogásnak, hogy úgy mondjam rabja, vagy szenvedélyes hirdetője nem vagyok. De hadd mondjam el abbéli meggyőződésemet, hogy ennek a testületnek, fegyveres testületnek kell lennie, és az is fog maradni hosszú időn keresztül. Azzal teljesen egyetértek, hogy vannak a mi testületünknek olyan szolgálati ágai, ahol nem biztos hogy szükséges a fegyveres testületi, egyenruházott állomány. Közismert, hogy a fegyveres testületi tagság egy hosszú időn keresztül – most már nem így van – bizonyos előnyökkel járt. Nyugállomány, meg egy sor más vonatkozásban. És ebből fakadóan egy olyan gyakorlat alakult ki, hogy honorálásként vagy jutalomképpen olyanokat is fegyveres állományba vettek, akik aztán kikötöttek valahol az irodákban és igazság szerint egyáltalán nem, vagy nagyon ritkán találkoztak elítéltekkel. Ilyen probléma van, és ezen változtatni is fogunk. De nekünk meggyőződésünk, hogy azok, akik nap mint nap az elítéltekkel találkoznak, különösen a szigorúbb fokozatban, például Szegeden, óhatatlanul szükséges, hogy egyenruházottak legyenek, mert ez a jogi védettség meg más vonatkozásban is tiszteletet parancsol. Polgári állományúnak elég gondot okoz, hogy megállja a helyét az elítéltekkel szemben.

Teljesen egyetértek azzal, hogy a szervezeti koncepció megfogalmazásakor ezt is figyelembe kell venni. Már a nevelési koncepcióban megfogalmaztuk, hogy a nevelőket ne egyértelműen egyenruhásnak, hanem vegyes ruházatúnak fogjuk fel, és a ténykedése függvényében változzék az, hogy egyenruhában vagy civilben teljesít szolgálatot.

A vitában felmerült a kérdés, hogy van-e kriminálpedagógia vagy nincs. Szeretném mondani, hogy nem vagyok pedagógus. Tehát amit én mondok, az nem abból fakad, hogy valamilyen módon a pedagógia tudományának rejtelseibe túlságosan belemerültem volna. De az együttműködő elvtársaim véleménye alapján, és a saját tapasztalataim alapján hadd mondjam, hogy van kriminálpedagógia és lesz is kriminálpedagógia. Annyira sajátos emberanyaggal, annyira különleges körülmények között dolgoznak, hogy a pedagógia általános előírásai és szabályai csak nagyon áttételesen vagy egyáltalán nem érvényesülnek ezen a területen. Ebben nem egyezik a véleményünk. Egyébként én azt hiszem, hogy a bűnözés növekedése, és belső összetevőinek alakulása egyértelműen bizonyítani fogja, hogy van kriminálpedagógia. Nem külön tudomány ez, ez egy nagyon sajátos, speciális ága a pedagógiának. Hadd mondjam meg, hogy a mi kereteink között folyik egy speciális nevelőképzés. A bv. testület 10 éven keresztül hallatlanul nagy erőfeszítést tett, hogy éppen a kriminálpedagógiai ismereteket megadja azoknak,

akiknek erre szüksége van. Méghozzá úgy, hogy kintről, hogy úgy mondjam csábítani, vonzani pedagógusokat nem nagyon tudunk. De kinevelni, oktatni azokat, akik benn voltak, tudunk. És hadd mondjam meg, hogy éppen itt, Szegeden, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán még a speciális ismeretanyag adása vonatkozásában is rendkívüli módon előrehaladtunk. Egyébként ezek a tapasztalatok is igazolják, hogy szükség van kriminálpedagógiára.

Teljességgel egyetértek azzal a törekvessel – és ezt most csak a büntetésvégrehajtás oldaláról tudom mondani –, hogy a büntető igazságszolgáltatás egész folyamatát fogjuk fel egységes folyamatnak, segítsünk egymásnak hogy kinek-kinek saját részterületén minél eredményesebb legyen a tevékenysége. Én a büntetésvégrehajtást és az itt dolgozókat egy kicsit szenvedő alanyként is hadd tüntessem fel ebben a vonatkozásban. Tény, hogy a rövidített ítélet-kiadmányok kapcsán – és egyébként is – csak egy töredéke jut el hozzánk annak, amit a nyomozati szakban, a bírósági szakban földelítettek, és ami hallatlan mértékben megkönnyítené a mi munkánkat, ha ez eljutna hozzánk. Egyetértek, hogy a mi vonatkozásunkban is fel lehet ezt vetni, de csak egy bizonyos mértékben múlik rajtunk, hogy a mi tapasztalataink nem jut tovább az utógondozást végzőhöz, a pártfogó felügyeletet ellátóhoz. Ami az alapállást illeti, hogy ebben ténylegesen előbbre lehetne haladni, ez teljesen egyezik a mi véleményünkkel, és mi teljességgel készek vagyunk ezen az úton tovább haladni.

Még egy megjegyzés a szigorított őrizet témaköréhez. Rendkívül hasznosnak tartom egyébként a vitában ismertetett felmérést. Nem nagyon volt alkalmam mélyebben tanulmányozni a kiosztott anyagot, ezt meg fogjuk tenni. De kiegészítésként hadd fűzzek hozzá egy-két megjegyzést. Kikapcsolom az abbéli vitát, hogy a szigorított őrizetnek még jogpolitikai szempontból, és jogi megalapozottság szempontjából van-e helye, alapja. Ez egy másik kérdés. Hadd mondjam meg, hogy én is affelé hajlok, hogy nincs. Ebben persze semmi perdöntő dolog nincs, de hadd mondjam, hogy a szigorított őrizetet töltők abszolút többsége ugyanezen a véleményen van. Jogtalannak tartják, hogy egy kiszabott, meghatározott szabadságvesztés-büntetés letöltése után meghatározatlan időre elvonják a szabadságát. És ez a dolog lényege. De hadd mondjam hozzá, hogy az 1979-től érvényes jogszabályok a szigorított őrizet célját és tartalmát alapvetően megváltoztatták, és ezt is figyelembe kell venni. A régi szigorított őrizet a legveszélyesebb bűnözőknek egy meghatározott időre való távollátását célozta a társadalomtól. Ez az új tartalmú szigorított őrizet lényegében ugyanezt a kategóriát érinti, de azt célozza, hogy fokozott, intenzív nevelő munkával hatékonyabban törekedjünk arra, hogy visszavezessük a társadalomba. Amíg a régi szigorított őrizetnek a távollátás, és hadd mondjam meg, egy kicsit a megrendszabályo-

zás volt a célja, ennek az újnak a célja és tartalma az erőteljesebb és intenzívebb nevelő munka. És ez két különböző dolog. Meg kell, hogy moondjam, óriási erőfeszítéseket tettünk és teszünk, hogy ezt az új tartalmú szigorított őrizetet kialakítsuk. Előre is haladtunk, de még messze tartunk attól, hogy ez teljes értékű legyen, úgy, ahogyan a jogszabályalkotó ezt célul kitűzte. Hadd mondjam meg – és nem a bíróság gyakorlatát akarom én ezzel bírál- ni –, de sok gondot és problémát okozott és okoz nekünk most is, hogy az új jogszabályok életbelépésekor számbavett prognózisban a szigorított őri- zetek száma egy meghatározott magas szinten szerepelt. A gyakorlat ugyanakkor teljesen rácsáfolt erre a prognózisra. Erőteljesen lecsökkent a szigorított őrizet töltek száma. Nekem is az a véleményem, hogy az a bü- nöző kategória amire ez szól, megvan és szélesedett, de ugyanakkor az ítélet viszont jelentős számban csökkent. Egy nagy befogadóképességű intézetet állítottunk ennek a büntetésnemnek, intézkedésnek a végrehajtására, szá- mítva arra a prognózisra, ami akkor készült. Most ott tartunk, hogy min- denféle más kategóriát vagyunk kénytelenek oda csoportosítani, nemcsak azokat, akiknek börtön mellett a szigorított őrizete is elrendeltetett. Mert a létszám és a férőhely ellentmondásra szorít bennünket, és nem lehet elvisel- ni, hogy ne legyen kihasználva a Váci Büntetésvégrehajtási Intézet. Ez is hozzátartozik ehhez a szigorított őrizet eszmefuttatáshoz. Hadd mondjam, hogy mi rendkívül nagy erőfeszítések árán most haladunk affelé, hogy ez az új tartalmú szigorított őrizet megvalósuljon, ahogy ezt a jogszabályok a szá- munkra előírják.

Ilyen megjegyzéseket szerettem volna fűzni a vitában elhangzott fonto- sabb kérdésekhez. Nem válaszolni akartam a fölmerült kérdésekre, vagy azokat így vagy úgy eldönteni. Amiket elmondtam, az is hozzátartozik az érintett problémákhoz.

Hadd ismétljem meg még egyszer, hogy köszönünk szépen minden el- hangzott véleményt, megjegyzést, azokat is, ami ellenvélemény volt, vagy éppen bíralt bennünket. Tisztességgel végig fogjuk gondolni és ami haszno- sítható, előbbre viszi az ügyünket, mindenképpen hasznosítani fogjuk. Köszönöm a figyelmüket.

TARTALOMJEGYZÉK

	oldal
Búcsú dr. Vermes Miklóstól	3
Előszó	5
A Büntetésvégrehajtási Nevelés Fejlesztési Konceptiója	7
Dr. Kereszty Béla megnyitója	36
Nagy Tibor előadása	37
Hozzászólások:	
Dr. Vigh József	49
Dr. Szabó András	54
Dr. Gönczöl Katalin	58
Dr. Sárkány István	61
Dr. Bodnár Ödön	64
Nagy Tibor zárszava	66